אותיות מחכימות

אוסף חידות ופרפראות חכמה על אותיות התורה הק' וצפונות הגנוזות בהן, מאוצרות החכמה והבקיאות בחדרי תורה של ראש ישיבת 'כסא רחמים', הגאון המובהק כמה"ר רבי מאיר מאזוז שליט"א

■ מקור נאמ"ן

הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שלמה צבי שלומוביץ

מספר פעמים נדרשנו כאן במסגרת מאמרנו לחידות תורניות מחכימות מאנשי של חכמי ישראל לדורותיהם. התנא הקדוש בן בג בג (מסכת אבות פ"ה, משנה כ"ם): הָפֵךְ בָּהּ וְהַפֵּךְ בָּהּ דְּכֹלָּא בָהּ. ופירש רש"י: "שכל מה שרצה — תמצא בה", הרי שתורתנו הקדושה, הכתובה והמסורה, אוצרת בקרבה בכל בכל כל.

כבר בתנ"ך אנו פוגשים בחידות כמי קדם, כדוגמת: חידת מפשטן [יַעֲמֹד לָהֶם שִׁמְשׁוֹן אֲחוּרָה נָא לָכֶם חִידָה — — מַהֲאֹכֶל יָצָא מֵאֹכֶל וּמֵעֹז יָצָא מָתוֹק". ותתרצם: "מה מתוק מדבש ומה עז מאריי" (ספר שופטים, פרק י"ד)), חידות מלכת שבא לשלמה המלך ["וּמַלְכַּת שְׁבָא שָׁמְעָה אֶת שֵׁמַע שְׁלֹמֹה לְשֵׁם ה' וַתָּבֹא לְנַסֹּתוֹ בְּחִידוֹת" (ספר מלכים א', פרק י'. פרשי החידות של מלכת שבא, הלא הם כתובים ומפורשים במדרש חזל)], מאמאר של יחזקאל בדרך חידה ["וַיְהִי דְּבַר ה' אֵלַי לֵאמֹר, בֶּן אָדָם חוד חִידָה וּמְשֹׁל מָשָׁל אֶל בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר ה' הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל גְּדוֹל הַכְּנָפַיִם אֶרֶךְ הָאֵבֶר מָלֵא הַנּוֹצָה אֲשֶׁר לוֹ הָרִקְמָה בָּא אֶל לְבָנוֹן וַיִּקַּח אֶת צַמֶּרֶת הָאֶרֶז, הִפְתִּיחַ דּוּגוֹ בָּא מֶלֶךְ בֶּבֶל יְרוּשָׁלִם וַיִּקַּח אֶת מַלְכָּהּ וְאֶת שָׂרֶיהָ וַיָּבֵא אוֹתָם אֵלָיו בָּבֶלָה" (ספר יחזקאל, פרק י"ז)).

נוכיח ונציין את חידות של התנא הקדוש בר קַפָּרָא [שעל ודבו בקודש העידו חכמי התלמוד (ברכות סב, ב) דְּקָנֶה מְזֻנָּן מִלֵּי דְּדָעַת — שהיה מוכר את דברי חכמתו בדרגים, וכפי שכבר נתבאר בבית מדרשם של הגאונים ('אוצר הגאונים' על מסכת ברכות, דף סב, ב (מהדורת חיפה תרפ"ח, עמוד 139) — פתוך 'תשובות הגאונים' (הרכבי), סימן שצ"ו, כי בר קפרא "היה מחשיל משלים ללפר מוסר דרך ארץ ודרכי ניהוג העולם והיה נוטל שכר על זאת") אותה הציג לפני בן אלעזקה, תתנו של רבי יהודה הנשיא, על מגת שרגיג אותה בפני חותנו סדר המסכתות. החידה — שהיא פיוטית בטבעה — נזכרת בתלמוד הירושלמי [מסכת מועד קטן פ"ג הלכה א': "שאול מִשְׁמָם וְשַׁקְפָה, הוּמְיָה בְּרוּכְתֵי כִיתָה, מִסְתַּדֵּת כָּל בַּעֲלֵי כְנָפַיִם, רָאוּי נָעֲרִים תְּחִבָּא, וְרַשְׁרֵשׁ קָטֹר עָבוּר, הָבֵּם יֹאמַר הוּ הוּ, וְהוֹלֵכְתּ נֹלֵכָ בְּצוּאוֹ" אין שכרה אינה בציה. ברית פתוח החידה נסמה אפוא לציבור הלומדים ולמפרשי התלמוד שהיצינו מספר השערות מאלפות ביותר לפשר החידה. עד שנמצאה החידה מתפשטת בכמה דרכי פענוח. לחידה זו מלבד הקדמוני מההלך יכות החכה של שנת תשס"ח חבשה מאמרים אחרים, וכיוצא בה מצת לצח עסקנו בחידות טפסות מסקרוהיהו הקדומים, ישנו גם חדשים. במאמר זנן בחרנו לעסוק בחידות ופרפראות חכמה כתוך אוצרות החכמה והבקיאות של אחר ומיחדר מגדולי ומנו, גאון עצום, מדקדק נפלא, מעין המתבונן וטרכין תורה לעורים, מעלת כבוד הגאון המובהק רבי מאיר מאזוז שליט"א, ראש ישיבת 'כסא רחמים' הנושא בגאון את מורשת יהדות הנסיה ואי גיבא (דרום תוניסיה), המשמיך נאמן לזרמי הזיון ומחדקות הפשט לאורם של רבותינו הקדמונים חכמי ספרד וללה"ה.

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

חידות לרוב יש לו לפחבתנו הגר"מ מאזוז שליט"א מאוצרו הטוב, ריש מאמרתנו גם חידות ששמע או קרא ודשמם זכרון בספר. את החידה התורנית הבאה, עמה אנו פותחים את מאמרנו, הציג פעמים בכבד הראשון לציון מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל.

מעשה בראובן ששאל חדש מאת שמעון את חידון, האם ידע לצטט באחוני את פסוקי התורה בהם נזכרו אותיות אל"ף ב"ית בדרך זו: פסוק שנכתב בו בכפילות האות אל"ף, אחריו שתי אותיות האות אל"ף, אחריו שתי אותיות האל"ף בסמוכות וצמודות זו לזו; פסוק שנכתב בו בכפילות האות ב"ית, אחריו שתי אותיות הבית בסמוכות וצמודות זו לזו; פסוק שנכתב בו בכפילות האות מ"ם, אחריו שתי אותיות הגימ"ל בסמוכות זו לזו; וכן עד זו הדרך לסגור לאחר את שאר האותיות בפסוקי התורה. "אם אכן באמתחתו גם חידות ששמע או קרא ודשמם זכרון בספר. את החידה התורנית הבאה, עמה אנו פותחים את מאמרנו, הציג פעמים בכבד הראשון לציון מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל.

פתח שפתן את פיו בחכמה וניאות להציג בפנינו את כל אותיות התורה שנזכרו בכפילות ובסמיכות, מלכד מהאות ע"ין שלא נזכרה בתורה פעמים בחוא מתחא. וכך היה מתנה את הפסוקים:

אל"ף אל"ף: "וַאֲבָרֶכְךָ וּמַרְבֶּיךָ וּמִקַּלְלְךָ אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה" (בראשית יב, ג).

ב"ית ב"ית: "וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ" (דברים ו, ז).

מ"ם מ"ם: "כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לֹא נִפְלֵאת הִוא מִמֶּךָּ וְלֹא רְחוֹקָה הִוא. לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה. וְלֹא מֵעֵבֶר לַיָּם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲבָר לָנוּ אֶל עֵבֶר הַיָּם וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה. כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשֹׂתוֹ" (דברים ל, יא-יד).

ג"ימ ג"ימ: "כִּי תִבְנֶה בַיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ כִּי יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ" (דברים כב, ח).

מושב עצלים ומושב כסילים

חידה: היכן מצינו מקום מושב "עשרה כסילים וארבעה עצלים"

פתרון: בספר משלי (פרק כו, פסוקים ג-טז) ישנם עשרה פסוקים רצופים שכ כל אחד מהם כתוב כסיל או כסילים, ואחר כך ארבעה פסוקים רצופים שכתוב בכל אחד עצל, וכולהלן:

(ג) שׁוֹט לַסּוּס מַתַּע לַחֲמוֹר וְשֵׁבֶט לְגַב כְּסִילִים. (ד) אַל תַּעַן כְּסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ פֶּן תִּשְׁוֶה לּוֹ גַּם אָתָּה. (ה) עֲנֵה כְסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ פֶּן יִהְיֶה חָכָם בְּעֵינָיו. (ו) מְקַצֵּה רַגְלַיִם חָמָס שֹׁתֶה שֹׁלֵחַ דְּבָרִים בְּיַד כְּסִיל. (ז) דַּלְיַת שֹׁקֵים כִּפִּסֵּחַ וּמָשָׁל בְּפִי כְסִילִים. (ח) כִּצְרֹר אֶבֶן בַּמַּרְגֵּמָה כֵּן נוֹתֵן לְכְסִיל כָּבוֹד. (ט) חוֹחַ עָלָה בְיַד שִׁכּוֹר וּמָשָׁל בְּפִי כְסִילִים. (י) רַב מְחוֹלֵל כֹּל וְשֹׂכֵר כְּסִיל וְשֹׂכֵר עֹבְרִים. (יא) כַּכֶּלֶב שָׁב עַל קִאוֹ כְּסִיל שׁוֹנֶה בְּאִוַּלְתּוֹ. (יב) רָאִיתָ אִישׁ חָכָם בְּעֵינָיו תִּקְוָה לְכְסִיל מִמֶּנּוּ. (יג) אָמַר עָצֵל שַׁחַל בַּדֶּרֶךְ אֲרִי בֵּין הָרְחֹבוֹת. (יד) הַדֶּלֶת תִּסּוֹב עַל צִירָהּ וְעָצֵל עַל מִטָּתוֹ. (טו) סָמַן עָצֵל יָדוֹ בַּצְּלֹחִית גָּלְאָה לַהֲשִׁיבָהּ אֶל פִּיהוּ. (טז) חָכָם עָצֵל בְּעֵינָיו מִשִּׁבְעָה מְשִׁיבֵי טָעַם.

ספר סופר וסיפור

חידה זו הציג, כאמור, מרן הראשון לציון הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל. לפני

לדית דל"ת: "חֲרֵב הַנַּעַר וְיָרֵב לְמִשָּׁה וְיָאֹפֶר אֶלְדָּד וּמֵידָד מִתְנַבְּאִים בַּמַّחֲנֶה" (במדבר יא, כז).

ה"א ה"א: "הַהֲרֹצֵחַ אֶת הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת הָאִשָּׁה הַהִוא אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה אֶל שְׁעָרֶיךָ אֶת הָאִישׁ אוֹ אֶת הָאִשָּׁה וְסִקַּלְתָּם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ" (דברים יז, ה).

ואו ואו: "וְעָשִׂיתָ לְסֵפֶר חֲמִשָּׁה עַמּוּדֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב פָּזוּם זָהָב וְקַצַּחְתָּ לָהֶם חֲמִשָּׁה אֲדָנֵי נְחֹשֶׁת (שמות כו, לז). "וְיָדוֹ" (וכתבתם) עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ" (דברים ו, ט).

חי"ת חי"ת: "חָבֹא הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים כֹּל נָדִיב לֵב הֵבִיאוּ חֵח וָטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל כְּלִי זָהָב וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר הֵנִיף תְּנוּפַת זָהָב לַה' (שמות לה, כב).

טי"ת טי"ת: "וְקָשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ" (דברים ו, ח).

יו"ד יו"ד: "וְעָנִיתָה הַכֶּסֶף כֹּל אֲשֶׁר תֹּאוַת נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ" (דברים יד, כו).

כ"ף כ"ף: "וְכָבָה תֹּאכְלוּ אוֹתוֹ מֻתְעָנִים חֲגֹרִים נַעֲלֵיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם וּמַקֵּלְכֶם בְּיָדְכֶם וַאֲכַלְתֶּם אוֹתוֹ בְּחִפָּזוֹן פֶּסַח הוּא לַה'" (שמות יב, יא).

מ"ם מ"ם: "וְעָשִׂיתָ מַדְלַת תְּכֵלֶת עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִקָּצָה בְּחִבֻּרָתָהּ וְכֵן תַּעֲשֶׂה בִּשְׂפַת הַיְרִיעָה הַקִּיצֹנָה בְּמַחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית (שמות כו, ד).

סי"ם סי"ם: "שִׁמְעוּ אֲדֹנִי נְשִׂיא א' אַתָּה בְּתוֹכֵנוּ בְּמִבְחַר קְבָרֵינוּ קְבֹר אֶת מֵתְךָ אִישׁ מִמֶּנּוּ אֶת קִבְרוֹ לֹא יִכְלֶה מִמְּךָ מִקְבֹּר מֵתֶךָ" (בראשית כג, ו).

ע"ין ע"ין: "וַיַּרְא ה' כִּי פָנָה לִרְאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹקִים מִתּוֹךְ הַסְّנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי" (שמות ג, ד).

ע"ין ע"ין: כנוכר, כתורה לא מופיעה האות ע"ין ל' פעמים בסמיכות וכצמידות. אמנם בספר תהלים כתוב (קח, יז): מוֹאֵב סִיר רַחְצִי עָל אֲדוֹם אֶשְׁלִיךְ נְעָלִי עָלֵי פְלֶשֶׁת אֶתְרוֹעָעִי".

פ"ה פ"ה: "לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד ה' יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חוֹפֵף עָלָיו כָּל הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן" (דברים לג, יב).

צדי"ק צדי"ק: "וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל אֹהֶל הָעֵדוּת וְהִנֵּה נִצַּץ פֶּרַח מַטֵּה אַהֲרֹן לְבֵית לֵוִי וַיֵּצֵא פֶּרַח וְגָמַל צִיץ וַיַּגְמֵל שְׁקֵדִים" (במדבר יז, כג).

קו"ף קו"ף: "וַיָּבֹא רָאשִׁית לוֹ כִּי שָׁם חֶלְקַת מְחֹקֵק סָפוּן וַיָּבֹא רָאשֵׁי עַם צִדְקַת ה' עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל" (דברים לג, כא).

רי"ש רי"ש: "וְאֵת הַטְּהֹרָה תִּטְמָאוּן כְּזוֹבוֹ רַר בְּשָׂרוֹ אוֹ חוֹבוֹ אוֹ הֶחָתוּם בְּשָׂרוֹ מֵאוֹבוֹ טְמֵאִתוֹ הוּא (ויקרא טו, ג).

ש"ין ש"ין: "וְאֵת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי כְּרֻבִים מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם" (שמות כו, א).

ויהי כאשר הגיע שמעון לאות חיי, עמד ואמר לראובן, מעתה עליך להעניק לי את שכרי המרבמה, כמו שנרמז בפסיכות האות חי"ין במאמר המרבה בספר דברים (טו, יז): "נָתוֹן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא יֵרַע לְבָבְךָ בְּתִתְּךָ לוֹ כִּי בִּגְלַל הַדָּבָר הַזֶּה יְבָרֶכְךָ ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל מַעֲשֶׂךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ — — —

חשכיל ותמצא את הפסוקים — התחריב ראובן לשמעון — אשלם את שכרך בהונך.

פתח שמעון את פיו בחכמה וניאות להציג בפנינו את כל אותיות התורה שנזכרו בכפילות ובסמיכות, מלבד מהאות ע"ין שלא נזכרה בתורה פעמים בחוא מתחא. וכך היה מתנה את הפסוקים:

אל"ף אל"ף: "וַאֲבָרֶכְךָ מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה" (בראשית יב, ג).

ב"ית ב"ית: "וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ" (דברים ו, ז).

מ"ם מ"ם: "כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לֹא נִפְלֵאת הִוא מִמֶּךָּ וְלֹא רְחוֹקָה הִוא. לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה. וְלֹא מֵעֵבֶר לַיָּם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲבָר לָנוּ אֶל עֵבֶר הַיָּם וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה. כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשֹׂתוֹ" (דברים ל, יא-יד).

ג"ימ ג"ימ: "כִּי תִבְנֶה בַיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ כִּי יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ" (דברים כב, ח).

יהודים שוחים משנתם בבית הכנסת בגרבא שבתוניס

שער הספר 'אסף המזכיר'

מעלה וכרוחות מלפני ששים שנה: "זכור לטוב מורי הראשון שהכניסני ללימוד הגמרא הרה"ג רבי אליהו אלגז דצ"ל (לימים דיין בתתים, וישב בבית הדין הרבני עם אבי מורי הגאון דצ"ל), שחיבב עלינו את העיון בגמרא ורש"י בפסיחות נפש. ומרגלא בפומיה "דברי רש"י כפנינים ומרגליות". היה מסוגל להסביר סוגיא עמוקה בכמשך שעות כלי להתעייף, גם מעבר לזמן הקצוב (היתה אמי ז"ע מחבה בחצר בית הספר 'אור תורה' בשעה 12 לקחת אותי הביתה, והרב נמשך בסוגיא עד השעה 1). עד אזכור את הטעם המתוק בגיגון הגמרא ברכות (כ, א): "יוממאי דָּהֲאי וְכָא הַשְׁמֵשׁ בְּאֵת הַשְׁמֵשׁ וְהָאי וְטָהֹר טָהֹר יוֹמָא, דְּלָבָא בְּיָאוּ אוֹרוֹ הוא, וְכָאי וְטָהֹר, טָהֹר גַּבְרָא" "מרות שעברו כאז (דת"ש"ב) ששים שנה!

אגב, על הייחוד מרקיע מגעורו וכמסורת המקובלת לו מבית אבא, סיפר הגר"מ מאזוז שליט"א, בהזדאנות על שירת חכמי פפרד (חחדש טבת תשס"ז — נדפסה בקובץ מאמרים, עמוד ר"כ ואילך): "מילדותי אהבתי את הדקדוק ואת השירה. בשנת השמשמה לפני שלמדנו בלמדי הדקדוק הצורכים בחתר ע"מ ספר לחם הבכורים למרן הגאון רבי שאול הכהן דצ"ל: חלוקת התגרעות לגדולות וקטנות, כללי שוא נע ושוא נח, רגש קל דגש חזק, כג"ר כפ"ת אחר אהו"ר רפה, וכדומה.

"זכורני פיסוד קצר מאותם דומים: "קרתי את הסחיור שלי מדפוס נרבא הת"ם ודפרפת בחורות של שבת. בנאתי הכלים שבמבור אבתינו שבמדבר, ר', דברת נגדה בקמן ואחריה שוא, שבי פי כלי הדקדוק צריך לקרוא בקמן המוף (קמץ קטן), אלא אם כן תריה נגא (מתג או מתג) בתרים, וכיון שיהיו לי שקריאת המלה 'שבמדבר' בקמן רחב (קמץ גדול)". "א הספתי ולקתי שבדון צבמבני ומבמתי נגא אוזנה כי מודדא הלברות" (כ"ם פז, א) מתוה ד"ברת. מבי הרהרתה ר' ראמא דל נזף בי: מה אתה מקשקש בספרת שיחי ז"ז: "לפי דעקוד בספרת צריך לקרוא שבמדבר"...

ציתי דרך אלו ואחרים, כמו גם אלוטות אור יקרות על מורשת בית אבותיו וחכמי ישראל בתעניסה ובאי נדבא, על שיטת הליכות ועל דרכי המבטא הדומקנים ראוים הם למאמר כמי עצמו, ובס"ד עוד חזון למרמז. אפס כי כמאמרנו זה באנו להשתעשע בחידו-תיו המחכימות של מחברנו הדגול הגר"מ מאזוז שליט"א, וזן רק טיפה כן דיים הגדול ומעיינותיו המפכים בעת ובנאמן.

אלף־בית

א	כ	ב	נ	ד	ה	ו
ז	ח	ט	י	כ	כ	ך
ל	מ	ם	נ	ן	ס	ע
פ	פ	ף	צ	ץ	ק	ר
ש	ש	ת	ת			

חנקיות

ו	̇	̈	̣	̄	̆	̂
חולם	שבא	שוא	שרק	חטף	חטף	חטף
				פתח	סגול	סגול
̇	̄	̆	̂	̈	̣	̇
חירק	קמץ	חטף	חטף	שרק	חטף	חטף
		פתח	סגול		פתח	שבא

אמצען של כל האותיות — ימו"ל

והנה חידה אחרותיה מצינו הגר"מ שליט"א "שמעתי מאבי מורי הגאון זצ"ל בטל ילדותי (בבל ח"ן)", והוא חידוש נפלא, שכל אותיות אל"ף ב"ית בסיפוריו, אם תקח אמצעית האות, וכן אמצעית מלה, ומילוי מלה וכו', יעלו כיתך חמיד אותיות "ישראל" שעולים ש"ן ולא יותר, חזו ותבוקתה כלי קו (איוב כח, יז), שאם אתה מסיר ומגלגל אות האות ה' פעמים (ותמוקתה — תמורת ה' עולה כיתך ש"ן.

האות אל"ף: אמצעיתה ל"מ"ד, ל"מ"ד אמצעיתה מ"ם, מ"ם אמצעיתה י"ד, י"ד אמצעיתה א"ו, א"ו אמצעיתה אל"ף [האל"ף אמצעיתה ל"מ"ד, ותחר חלילה]. האותיות האמצעיות "מ"ד עולים ש"ן.

האות ב"ית: אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם, אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות גימ"ל: אמצעיתה מ"ם, אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות ד"לת: אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם, אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות ה"א: אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם, אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו. האותיות אל"ף מ"ם עולים ש"ן.

האות ו"ו: אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם, אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו. האותיות אל"ף מ"ם עולים ש"ן.

האות ז"ין: אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות ח"ית: אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות ט"ית: אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות י"וד: אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם, אמצעיתה י"ד. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות כ"ף: אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם, אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות ל"מד: אמצעיתה מ"ם, אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות מ"ם: אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות נו"ן: אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם, אמצעיתה י"ד. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות ס"מך: אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם, אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות ע"ין: אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם, אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות פ"ה: אמצעיתה מ"ם, אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות צדי"ק: אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות קו"ף: אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם, אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות רי"ש: אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות ש"ין: אמצעיתה מ"ם, אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

האות ת"ו: אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"מ"ד, אמצעיתה מ"ם, אמצעיתה י"ד, אמצעיתה א"ו. האותיות "מ"ד אל"ף עולים ש"ן.

פסוק שנרמזו בו כל דיני ציצית

חידה: היכן מצינו פסוק שנרמזו בו כל דיני ציצית?

פתרון: הנה בנך יוסף בא אליך (בראשית מח, ב). וכולהלן:

דבר גימטריא ס' נחלים, כי מהקשר עד סוף הענף ס"ו נחלים, נ' אצבעות בכוף הכנד ועוד ד' גדיל וח' ענף, הרי לארבע כנפות ס' נחלים.

בנך — ע"ב קשרים, בכל כנף ה' קשרים כפולים שהם ז"ר, סך הכל מ' קשרים, ועוד כל חוט קשור בפומו, מ' ול"ב הרי ע"ב.

יוסף — קצ"ו כריכות. כי בכל כנף ש"ל כריכות כמנין הת"ה אחד.

בא אליך — ב"ת, והיינו ל"ב חוטים, שכל חוט שחוד לא פחות משנים. הרי ס"ד.

ושוב ראיתי כן בספר מקור חיים להגאון בעל חות יאיר (א"ח סס"ר י"א) בשם המקובלים בשיעור קצת. וכן ראיתי זה בשם פרי עץ חיים (שער הציצית פ"ד) בדבה. והובא בליקוטי מוהר"ן ח"א (סוף סימן ד' באגרות דדבב"ח דף ט' ע"א) בדבה.

Scanned by CamScanner

אמצעיתה ל"ד, אמצעיתה ס"ס, אמצעיתה י"ד, אמצעיתה ר"ה, אמצעיתה ת"ו. האחדות אל"ף עלים פ"ז.

האות צ"ר: אמצעיתה י"ד, אמצעיתה ת"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"ד, אמצעיתה ס"ס. האחדות ראל"ם עלים פ"ז.

האות ר"ש: אמצעיתה ר"ה, אמצעיתה ת"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"ד, אמצעיתה ס"ס. האחדות ראל"ם עלים פ"ז.

האות ת"ו: אמצעיתה ר"ה, אמצעיתה ת"ו, אמצעיתה אל"ף, אמצעיתה ל"ד, אמצעיתה ס"ס. האחדות ראל"ם עלים פ"ז.

ומוסיף הגר"ם שליט"א: חכורתי שאחר כך ראיתי בספר מחכמי כורקו, כמדומה שר"ת מגתה הגיטר (א.ה. אכן כן בשו"ת מגתה הגיטר (מהדורת ג"רבא תשי"ד דף מס. פסחה ב) נדפס בפופו קתנוס ודודשים ובראיתי עומר כן', ומחידושים על משלי (ח) הביא כן בשם החכם כמה"ר רבי יהונתן סדיר וללה"ה), שכתב רבי יהונתן שם של אותיות יבאאל, ומסגיך תתוברתה בלי פ"ז, ע"כ. הנא פלא. ושוב ראיתי בגנוד שלום פרשת חקת (דף נה ע"כ), ע"ין שם.

ששה אל"ף מי יודע?

רבים מחידושיו של המחבר שליט"א כאר לו מהיותו גאון פופלא ובקיא בצפונות הנודה ואותיותה. כמערכת האל"ף (ערך אלפ"ין בראש חיבה, עמוד כז) הוא מופר ומנה בסדר יחד פסוקים שיש בהם ששה אלפ"ין רצופים בראש התיבות, פסוקים שיש בהם חמשה אלפ"ין רצופים בראש התיבות ופסוקים שיש בהם ארבעה אלפ"ין רצופים בראש התיבות.

ואלו הם הפסוקים שיש בהם ששה אלפ"ין רצופים בראש התיבות:

[א] וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אֲבָל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהִתְחַנְנוֹ אֵלָיו וְלֹא שָׁמָעְנוּ עַל כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת (בראשית מב, כא).

[ב] וַיֹּאמֶר אֲנִי אֲרֹנִי אֲדֹנָי אֲרֹנִי אַבְרָהָם אֲרֹנִי יִצְחָק וַא־לֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתֹּר מֹשֶׁה כִּי יָרֵא מֵהַבִּיט אֶל הָא־לֹהִים (שמות ג, ו).

ואלו הפסוקים שיש בהם חמשה אלפ"ין רצופים בראשי התיבות:

[א] אֲבָר אֹבֵד אֲדֹנָי אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ אֲנַחְנוּ שָׁלֵל הוֹבַלְאוּנוּ נִמְקֵי אָרֶץ תּוֹרִבוּ תּוֹרִישׁוּנוּ יְדֵי (שמות טו, ט).

[ב] וְכִי יִגֹּף שׁוֹר אֶת אִישׁ אוֹ אֶת אִשָּׁה וָמֵת סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי (שמות כא, כח).

[ג] וַאֲנָם אֲנִי אֶרְדֹּם אֶל אֵל הָאֵל אֲ־לֹקִים אֶשְׁפֹּךְ רִבְרֹתַי (איוב ה, ח).

[ד] וַיֹּאמֶר לוֹ כְּרוּשׁ אִנְּה נְכֵה כֵּל כֵּן הַפֶּלֶךְ בְּבֹכֶר הֲלוֹא תִּוּעַד לִי וַיֹּאמֶר לוֹ אַמְנוֹן אַרְדִּיפֹר אַחוֹת אַבְשָׁלֹם אָחִי אֲנִי אֹהֵב (שמואל־ב יג, ד); יש לציין כי פסוק זה נמנה שם בראשית הפסוקים שיש בהם ששה אלפ"ין רצופים בראשי התיבות, אמנם אם התיבות "אחות אמנון" שיש ביניהן מקף משמשות כתיבה אחת, הרי שיש בפסוק זה 7 אלפ"ין רצופים בראשי התיבות. האם התיבות "אחות אמנון" משמשות אכן כשתי תיבות לצרות הסקף שביניהם, הרי שיש כאן רק 5 אלפ"ין רצופים בראשי התיבות).

ואלו הפסוקים שיש בהם ארבעה אלפ"ין רצופים בראשי התיבות:

ברכת המזון עם שש ברכות

חידה: היכן מצינו שמברכים בברכת המזון שש ברכות?

פתרון: כלל ראשון של פסח הוא ליל ראשון של סוכות שהלו להיות בשבת, ושמח ולא אמר יעלה ויבוא ורצה והחליצנו, וזוכר אחרי בתנה ירושלים, ואמר ברוך אתה ה"א מלך העולם אשר נתן שבתות למנוחה לעמו ישראל כאהבה לאות ולברית ורב, וחתם, ותוכר שצריך לומר עד ברוך אתה ה"א מלך העולם אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה וכו'. והבן.

שפוט השופטים

חידה: היכן מצינו מלך רבו ורב צבאו שהרגו רבותיהם, הכם שהרג את רבו ומלך שהרג את סבו

פתרון: [א] דוד הרג את פרכשתו שהיה רבו (למדרש רבנו חם בתוספות יבמות דף עא, ע"י"ש).

[ב] שלמה הרג את שמעי שהיה רבו (לדעת ר"ל בברכות ח, א).

[ג] יואב הרג את רבו (לחד מאן דאמר בבבא בתרא כא, ב).

[ד] רבי מאיר הכניס את אלישע אחר לגיהנום, ואמר עליו רבי יוחנן (חגיגה טו, ב); גרבוזתקא למיקלא רביה.

[ה] מלך שהרג רבו את סבו, הוא מנשה שהרג את ישעיה הנביא אבי אמו (יבמות מט, ב).

נבדאי הקהילה היהודית בגרבא

[א] אֲרִי אֲנַחְנוּ אֶפְרַיִם אֲמַנְגֵּן יִשְׂרָאֵל אֲרִי אַתְּנוּ כְּאַרְמָה אֶשְׁמַיִם כְּצֹבָאִים נְהָפֵךְ עָלַי לִבִּי יַחַד נִכְמְרוּ נְחוּמָי (הושע יא, ח).

[ב] אֲנִי אֶל אֱלֹקִים אֶקְרָא וַה־יוֹשִׁיעֵנִי (תהלים נה, יז).

[ג] יוֹם אֹדֶיךָ אַנִּי אֶלֶיךָ אֶצְעָק (תהלים נו, ז).

[ד] אֱלֹקִים אֲרִי אֶעֱנֶה לָךְ כִּי אֶבְחָרָן אֶקְרָא לָךְ כִּשָּׁרוֹ בְּאֶרֶן אֶצְיָה וְתָצִיף כְּלִי סָתָם (תהלים סו, ב).

[ה] אֲנִי אֶמְרַתִּי אֱלֹקִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם (תהלים פב, ו).

[ו] וְהָיוּ הַכְּרוּבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה סֹכְכִים בְּכְנָפֵיהֶם עַל הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ אֶל הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרוּבִים (שמות כה, כ; וכן הוא שם לו, ט).

חמשה וארבעה מ"מ מי יודע?

חידה: [א] חמשה מ"מ בראשי תיבות סמוכות בספר ירמיהו [ב] וארבעה מ"מ בספר תהלים?

פתרון: [א] מָקוֹם מֹרֵאשׁוֹן מָקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ מִקְוֶה יִשְׂרָאֵל ה' (ירמיה יז, יב-יג).

[ב] מְזַמֵּרוּ מְלָאִים מְפִיקִים מְזֹן (תהלים קמד, יג).

ריבוי מ"מ סופית מי יודע?

חידה: פסוק בן שמונה מלים המבטאי-יסות מלין באות מ"ם, ושני פסוקים שיש בהם שבע מלים רצופות המבטאיות אף הן באות מ"ם?

פתרון: [א — פסוק שבל שמונה תיבותיו מבטאיות במ"ם] עוֹד מַאֲתַיִם וְתֵשַׁע עֶשְׂרֵה וְחֵלֶם מָאוֹתָם וְאֵילִים עֶשְׂרִים (בראשית לב, טו).

[ב — פסוק שבל שבע המלים שבו מבטאיות באות מ"ם] וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּהֶם לְפָרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם (במדבר כט, לג).

[ג — פסוק שיש בו שבע מלים רצופות המבטאיות במ"ם] הַשְּׁמֹר לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם (דברים יא, טז).

אל"ף ללא הפסקה [1]

חידה: היכן מצינו ח"י מלים רצופות ובכל מלה אל"ף?

פתרון: וְתָבֹא הָאִשָּׁה וְתֹאמֶר לְאִישָׁהּ לֵאמֹר אִישׁ הָאֱלֹקִים בָּא אֵלַי וּמַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה מַלְאַךְ הָאֱלֹקִים נוֹרָא מְאֹד וְלֹא שְׁאָלְתִּיהוּ אֵי מִזֶּה הוּא וְאֶת־שְׁמוֹ לֹא הִגִּיד לִי (שופטים יג, ח). מן וְתָבֹא עד אֵי, ח"י מלים רצופות שבכל מלה יש אל"ף. [ואם נחשוב התיבות המוקפות למלה אחת תהיינה כ"א תיבות רצופות!]

אל"ף ללא הפסקה [2]

חידה: היכן מצינו עשר מלים רצופות ובכל מלה אות אל"ף?

פתרון: אֵדְ אֶגְנֵךָ אֶפְרַיִם אֲמַגֶּנְךָ יִשְׂרָאֵל אֵדְ אֶתְּנֵךָ כְּאַדְמָה כְּצְבוֹיִם אֲשִׂיתִיךָ כְּצְבָאִים נֶהְפַּךְ עָלַי לִבִּי יַחַד נִכְמְרוּ נְחוּמָי (הושע יא, ח).

אל"ף ללא הפסקה [3]

חידה: הידשת שמונה [ושבע] מלים רצופות בתורה שבכל מלה מכרת האות אל"ף?

פתרון: [א] בפרשת שמות שלח לך (במדבר יד, ל) מצינו שמונה מלים רצופות שבכל אות מהן נזכרה האות אל"ף: אִם אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת יָדִי לְשָׁכֵן אֶתְכֶם בָּהּ כִּי אִם כָּלֵב בֶּן יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן.

[ב] בפרשת ויקרא (ה, כג-כד) מצינו שבע מלים רצופות כנ"ל: וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשַׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא. אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשָּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשִׁתָיו יֹסֵף עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ.

חמשה ה"א מי יודע?

חידה: היכן מצינו חמשה דורות בראשי תיבות בתורה ברצופות?

פתרון: בספר במדבר (יג, יח): וְחֲזַקְתֶּם הוּא אִם רַב.

חמשה למ"ד מי יודע?

חידה: חמש מלים רצופות המתחילות באות מ"ם?

פתרון [ו]: בספר דברים (כד, ד): לֹא יוּכַל בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁלְּחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֻטַּמָּאָה כִּי תוֹעֵבָה הוּא לִפְנֵי ה' וְלֹא תַחֲטִיא אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה"א נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה.

פתרון [ב]: בספר ישעיה (נ, ד): ה"א נָתַן לִי לְשׁוֹן לִמּוּדִים לָדַעַת לְעֵת יַעֲנֶה אֶת יָעֵף דָּבָר יָעִיר בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר יָעִיר לִי אֹזֶן לִשְׁמֹעַ כַּלִּמּוּדִים.

אל"ף ללא הפסקה [4]

חידה: היכן מצינו בתפלה שבע מלים רצופות שבכל אות אל"ף?

פתרון: מִמָּה אַתָּה הוּא רָאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן.

בי"ת בלי הפסקה

חידה: תשע תיבות רצופות ובכל תיבה יש אות בי"ת?

פתרון: שֶׁנִּנְקַם לְבָבְךָ וְדִבְּרוּת בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ (דברים ו, ז).

יו"ד נעלמת

חידה: היכן מצינו חוזרים בתנ"ך והיודד נעלמת, מלבד תיבת ירושלים?

פתרון: בספר יחזקאל (טז, כ) הכתיב הוא: הַמְּעַט מִן הַזְّנוּנָיִךְ, והקרי הוא: מִזְّנוּנָיִךְ. וכן שם (פסוק כה) הכתיב הוא: וַתְּרַבִּי אֶת זְנוּתָיִךְ, והקרי הוא: זְנוּתָיִךְ. ועוד שם (מו, יט) הכתיב הוא: כְּיָרְקָתָם, והקרי הוא: כְּיַרְקָתָם. וכן במגילת רות (ג, ג) הכתיב הוא: וָרָחַצְתְּ וָסַכְתְּ, והקרי הוא: וְסַכְתְּ. ועיין עוד בשמואל־ב (ג, ג) שהכתיב הוא: לַאֲמִיגָל, והקרי הוא: לַאֲמִיעָל. ובספר מלכים־ב (ה, כה) הכתיב הוא: מִאַן וָהֵנָּה, והקרי הוא: מֵאַין וָהֵנָּה. וכן בספר ירמיה (יח, כג) הכתיב הוא: וְהָיוּ מְכֻשָּׁלִים, והקרי הוא: וְהָיוּ מְכֻשָּׁלִים.

למ"ד ללא הפסקה

חידה: יש מלים רצופות שבכל תיבה מופיעה האות למ"ד

פתרון: בפרשת בלק (במדבר כב, לח): רָאִיתָ כָּלֵךְ אֶל כָּלוּם הֲלֹא שֹׁחֵחַ שֶׁחַחְתִּי אֵלֶיךָ לְקָרֹא לְךָ לָמָּה לֹא הֲלַכְתָּ אֵלַי הַאֲמְנָם לֹא אוּכַל כַּבֵּדְךָ.

רי"ש ללא הפסקה

חידה: היכן מצינו חמש עשרה מלים רצופות ובכל אות את רי"ש

פתרון: בספר תהלים (לו, לד-לח): קַוֵּה אֶל ה' וּשְׁמֹר דַּרְכּוֹ וִירוֹמִמְךָ לָרֶשֶׁת אָרֶץ בְּהִכָּרֵת רְשָׁעִים תִּרְאֶה. רָאִיתִי רָשָׁע עָרִיץ וּמִתְעָרֶה כְּאֶזְרַח רַעֲנָן. וַיַּעֲבֹר וְהִנֵּה אֵינֶנּוּ וַאֲבַקְשֵׁהוּ וְלֹא נִמְצָא.

חמשה תי"ו מי יודע?

חידה: חמשה תרין במבטא תיבות סמוכות בתורה

פתרון: וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת (שמות לא, טז), ה' תרין בסופי תיבות, והם בגימטריא אלפים, כנגד תחום השבת אלפים אמה (תורה שלמה, כרך כא, עמוד רחז, בשם ב"י ילקוט תימני).

אותיות בסדר עולה

חידה: היכן מצינו שש תיבות בפסוק אחד, הראשונה בת שתי אותיות, השניה בת שלש, השלישית בת ארבע, הרביעית בת חמש, החמישית בת שש והששית בת שבע אותיותיה?

פתרון: עַל [2] גְּבִי [3] חָרְשׁוּ [4] חֹרָשִׁים [5] הָאֲרִיכוּ [6] לְמַעֲנִיתָם [7] (תהלים קכט, ג).

תמצא כתוב בספר לקוטי נסים (חמור, עמוד 113) שנרמז כאן מנין העולים לתורה ביומות הזול, ראשי חודשים, וכן טוב, יום הכפורים ושבת, וכולהלן: עַל — ראשי תיבות שלים לתורה. גְּבִי [3], כמנין העולים לתורה ביומות החול, חָרְשׁוּ [4], כמנין העולים לתורה בראש חודש, חֹרָשִׁים [5], כמנין העולים לתורה ביום טוב, הָאֲרִיכוּ [6], כמנין העולים לתורה ביום הכפורים, לְמַעֲנִיתָם [7], כמנין העולים לתורה בשבת קודש.

צרות צרורות

חידה: מי זה ראוים שעברו עליו שבע צרות ותלאות מבני משפחתו, אחיו, תולגנו, אשתו, בתו, הלשון בגיו

פתרון: יעקב אבינו ע"ה, כפירוש רש"י בפסוק (בראשית מג, יד): וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לִפְנֵי הָאִישׁ וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת אֲחִיכֶם אַחֵר וְאֶת בִּנְיָמִן וַאֲנִי כַּאֲשֶׁר שָׁכֹלְתִּי שָׁכָלְתִּי, ופירש כשם המדרש: מי שאמר לעולם די ואמר די לצותיו, שלא שקטתי מגערו, צרת לבן, צרת עשו, צרת דינה, צרת יוסף, צרת שמעון, צרת בנימין, ע"כ. ועל זה נאמר (תהלים לד, כ): רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ ה', כי יעקב בגימטריא שבע פעמים הר"ה, שהצילו השי"ת משבע צרות אלה (שנם צרת רחל היתה לטובה, שתבקש רחמים על בניה בחורבן בית ראשון, ביאור).

תיבה שנכפלה חמש פעמים בפסוק

חידה: באיזה פסוק נכתבה מלת בי חמש פעמים?

פתרון: לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ וְלִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה בוֹ כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם (דברים ל, כ).

פסוק שנכפל ארבע פעמים באותו פרק

חידה: באיזה פרק יש פסוק בן שש מלים שנכפל בו ארבע פעמים?

פתרון: הפסוק יחוד לה' חַסְדּוֹ וְתִפְלָאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם נוֹבֵר פרק ק"ז בתהלים ארבע פעמים, בפסוק ח, פסוק טו, פסוק כא ופסוק לא.

פסוקים רצופים המסתיימים באותן תיבות

חידה: הידעת שתי מקומות בהם שני פסוקים רצופים המסתיימים בד' ובד' תיבות שוות?

פתרון: [א] בספר איוב, פרק מב, פסוקים דח: וַיְהִי אַחַר דִּבֶּר ה' אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל אִיּוֹב וַיֹּאמֶר ה' אֶל אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי חָרָה אַפִּי בְּךָ וּבִשְׁנֵי רֵעֶיךָ כִּי לֹא דִבַּרְתֶּם אֵלַי נְכוֹנָה כְּעַבְדִּי אִיּוֹב.

[ב] בכמגלת שיר השירים, פרק ג, פסוקים א-ב: עַל מִשְׁכָּבִי בַּלֵּילוֹת בִּקַּשְׁתִּי אֶת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו. אָקוּמָה נָּא וַאֲסוֹבְבָה בָעִיר בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחֹבוֹת אֲבַקְשָׁה אֶת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו.

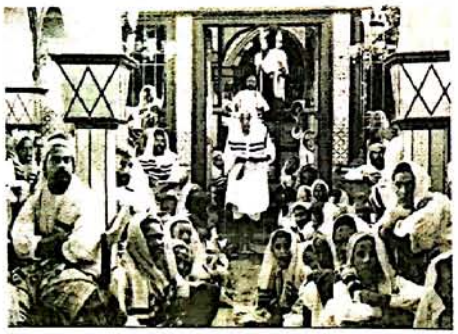

יהודים בגרבא והחכם בראשם

דבר יום — ביומו

חידה: איפתי קוראים בים שבת קדש בפרשת השבוע מאדרש ארש מאתנו יום מסמן

פתרון: ראש חודש אב שחל להיות בשבת, קוראים בו בפרשת מסעי (לג, לח): "וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל הַר הֹר עַל פִּי ה' וַיָּמָת שָׁם בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ".

כי לא דבר ריק הוא מכם כי הוא חייכם ובדבר הזה תאריכו ימים על האדמה אשר אתם עברים את הירדן לרשתה (דברים לב, מו-מז).

ארבע שינוי"ן רג' כפי"ן בתיבה אחת

חידה: היכן מצינו תיבה שיש בה ארבע שינוי"ן, ג' כפי"ן והא אחתו?

פתרון: יִכְּשׁוֹכְשׁוֹכָה (רש"י נדה סז, א ד"ה כדרזתני נפל).

כמה גודעת נקודה אחת

חידה: היכן מצינו תופסת נקודה אחת בתורה גודעת לשלשים רבוא בני אדם?

פתרון: בפרשת בא (יב, לח): כְּשֹׁאת אֶלֶף רַגְלִי הַגְּבָרִים, אות למ"ד של רַגְלִי נקודה בחיריק, ואילו היתה נקודה בצירי רַגְלֵי, הם שש מאות אלף רגלים, והרינו שלש מאות אלף איש, ומכאן שכל הטוסיף גורע.

3 פסוקים, 9 תיבות, 1050 שנה

חידה: שלשה פסוקים ובהם תשע תיבות ובכולם אל"ף והכפים שנים?

פתרון: בריש דברי הימים (א, א-ג): אָדָם שֵׁת אֱנוֹשׁ. קֵינָן מַהֲלַלְאֵל יָרֶד. חֲנוֹךְ מְתוּשֶׁלַח לֶמֶךְ.

אותיות זהות ושמות הפוכים

חידה: היכן מצינו אב ובנו ששמו-תיהם הפוכים זה מזה?

פתרון: בדברי הימים־א' (ה, יד): אֲלֵה בְּנֵי אֲבִיחַיִל בֶּן הוּרִי בֶּן יָרוֹחַ.

משפחת המלוכה עם אותיות יה"ו

חידה: מלך אחד ומלכת בנו גם הם מלכים, ובכל אחד מארבעתם נמצא בשמו אותיות יה"ו [הם בנבדל שזהה כלך יש אותיות יה"ו]?

פתרון: יאשיהו המלך ובניו: יהואחז, יהויקים, צדקיהו — בסוף ימי הבית הראשון [מכדי הוא יהויכין בן יהויקים, ומלך שלשה חודשים].

באותו לבית אבתם

חידה: היכן מצינו שמות מתוקנות המקרא ומתוקנות התנאים או האמוראים בשם אות באותיות האל"ף ביחוד?

פתרון: יהושע בן נון. אבא אלעזר בן גיסא (לפי בירסת רש"י בבבא יג, ב). ר' אמי בר רב יהי, במסכת תענית (כב, ב) ובפירוש רש"י שם: חכם שמשמו יחי. בן היא היא, בסוף פרק ה' האבות, ועיין תוספות למסכת חגיגה (ט, ב). רבי שין (ירושלמי עירובין פ"א ה"ג, ואולי הוא אשיאן). הרי לפנין: ניסי"ל, היא, יהיד, עין, שין (ועיין בשורת תורה לשמה סימן ת"כ).

• • •

כשאנו קוראים חידות אלו ומתודעים לפרפראות החכמה של הגר"ם מאזור שליט"א שבאו אליו מצד היחוד סוטר את הנודה באותיותיה דודש כתרי אותיות — מלבד שפע חידושיו הרבים והנאמנים בכל חלקי הנודה: — עלים לגנר עינינו ובני קדמתים שהפליגו בשכח קדושה אחרות הנודה, שאנם רק כאמצעי לכתובת המילים גרדא חיו, אלא קדושתן הנצמית עמוקה ומסוימה, והן עצמן חלק בלתי נפרד מן הנודה הקדושה.

ברכות בחשבון

חידה: שתי ברכות שרק ישראלי יכול לברך אותן, ושתי ברכות שרק כהן יכול לברך אותן?

פתרון: על פריק הכן ופריק פטר חמור, מברך ישראל דוקא. וברכת כהנים אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך וכו' וברכת חלה אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול תרומה (כ"ש הרפ"א בד"ד פוס"י שכ"ב בהגה), רק כהן מברך.

Scanned by CamScanner